

Ontwikkeling en Tactiek

van het **Pantserwapen**

door

M. R. H. CALMEYER

Kolonel van den Generalen Staf

1915—1945

(Vervolg en slot van blz. 143).

III. De vuurproef van den tweeden wereldoorlog.

1 September 1939 overschreden de Duitsche legers de Poolsche grens. In korten tijd was de Poolsche strijdmacht doorbroken en met ongekende snelheid voltrok zich de omsingeling van de gescheiden deelen. In veertien dagen was de eigenlijke beslissing gevallen en in een maand had een dapper en strijdvaardig leger van omstreeks 800.000 strijders opgehouden te bestaan.

Niet het feit, dat Polen het onderspit moest delven, vormt het opmerkelijke. Gelet op de Duitsche overmacht was niet anders te verwachten. Wel echter dat de nederlaag zich in zoo korten tijd en op zoo absolute wijze voltrok. Een leger, georganiseerd volgens de beginselen van 1918 was gestooten op een leger type 1940 en daarbij verbrijzeld als een aarden kruik op graniet.

In een verrassenden aanval werden de Poolsche vliegvelden gebombardeerd en de meeste toestellen op den grond vernield, zoodat het Duitsche Luchtwapen het luchtruim beheerschte.

Verkenningsvliegtuigen hielden op grooten afstand voor de aanvallende legers op. Daarop volgden de voorhoeden der gepantserde divisiën, pantserwagens, met een gemiddelde snelheid van 30 km per uur, als een beveiligend en verkennend scherm op den grond. Zij overrompelden zwakke geïsoleerde weerstanden en tastten het vijandelijk front af naar zwakke plaatsen.

Op een afstand van verschillende kilometers volgden de hoofdmachten van de gepantserde divisiën. Terrein en weersgesteldheid begunstigten hun opmarsch. In de rivieren stond bijna geen water en de droge, flauw golvende vlakten maakten het de vechtwagens mogelijk in breed front voorwaarts te rollen. De Polen hadden onvoldoende gezorgd voor vechtwagenhindernissen en bezaten slechts weinig pantserafweer- en luchtafweerwapenen. Hun weerstand werd derhalve door vechtwagens en duikbommenwerpers in korten tijd uiteengeslagen. De talrijke Poolsche cavalerie deelde het lot van de infanterie en werd in alle richtingen verstrooid.

In het kielzog van de vechtwagens reden de gemotoriseerde infanterie-regimenten der gepantserde divisiën op hun half gepantserde terreinvoertuigen en bezetten de kernpunten van het gewonnen terrein tot de aankomst van de gemotoriseerde divisiën. Deze braken de nog overgebleven weerstanden en zuiverden het gevechtveld.

Eerst geruimen tijd, soms dagen later, kwamen de te voet en met paarden-tractie marcheerende infanteriedivisiën en korpstroepen. Slechts tegen Warschau was hun ingrijpen, vooral dat der zware artillerie, noodig om het pleit te beslechten.

De eerste vuurproef van het Duitsche pantserwapen was derhalve glansrijk doorstaan. *De doctrine, dat vechtwagens den kern vormen van een zelfstandig, opera-*

tief wapen, dat in samenwerking met duikbommenwerpers, de oorlogvoering een dynamisch karakter kan geven, was houdbaar gebleken. De tegenstander was echter niet modern gewapend geweest. Af te wachten viel, hoe de proef zou verlopen tegen de gelijkwaardig geachte tegenstanders uit het Westen.

De gelegenheid voor deze krachtmeting kwam in Mei 1940. De doorbreking aan de Maas tusschen 10 en 15 Mei toonde, dat ook het weerstandsvermogen van de legers der West-Europeesche mogendheden niet tegen den druk van het pantserwapen was opgewassen.

De Fransche lichte divisiën (deels cavalerie-divisiën, deels z.g. lichte gemechaniseerde divisiën), die slechts over pantserwagens en lichte vechtwagens beschikten en tot taak hadden den Duitschen opmarsch te vertragen, werden door een Duitsch pantsersleger (pantserdivisiën en gemotoriseerde divisiën), deboucheerend uit het voor gemotoriseerde troepen onbegaanbaar geoordeelde Ardennenterrein, tot den terugtocht gedwongen of uiteengeslagen. De Fransche infanterie had den noodigen tijd moeten krijgen om zich in de verlengde Maginotlinie aan de Maas ter verdediging in te richten, vijf, zoo mogelijk zes of zeven dagen, maar reeds op den derden operatiedag stond ze tegenover sterke vijandelijke krachten. Nog voor de Fransche stellingen behoorlijk waren ingericht, werden ze uit de lucht aangevalen door duikbommenwerpers en op den grond door pantsertroepen. Voor dezen dubbelen druk bezweek de Fransche verdediging in enkele dagen. In den avond van den 15en Mei was de Maasstelling tusschen Fumay en Sedan volledig doorbroken en kon het Duitsche pantsersleger door de geslagen bres tot aan de kust bij Abbéville doorstooten, aldus de geallieerde legers in tweeën splitsende.

De poging van den nieuw opgetreden Fransche opperbevelhebber, Generaal Weygand, den aanvaller in een nieuw gevormd front, langs Somme en Aisne aansluitende aan de Maginotlinie, op te vangen, faalde. Wel dwong het ruime gebruik van vernielingen en van hindernissen — speciaal aan alle uitgangen van dorpen en steden — de Duitschers hier hun infanteriedivisiën en zware korpsartillerie het eerst in het vuur te brengen, teneinde bruggehoofden te vormen waaruit de gepantserde divisiën konden uitbreken. In een van 5-13 Juni durenden strijd werd de tweede phase van den veldtocht beslist en restte nog slechts de vervolgung, die met de capitulatie op 25 Juni eindigde.

Ook de tweede proef was geslaagd. *De methodische Fransche aanvalswijze — de combinatie van infanterie, artillerie en vechtwagens — had geen gelegenheid gekregen zich tegen den Duitschen aanvalsdynamiek te ontplooien.* De eenige gepantserde divisie, waarover het Britsche leger beschikte, de z.g. *snelle divisie*, had als gesloten eenheid niet aan den strijd deelgenomen, daar zij daartoe te laat gereed kwam. Eerst op 16 Mei werden de eerste afdeelingen dezer divisie in Le Havre ontscheept. De beschikbaar komende deelen moesten druppelsgewijze in den strijd worden geworpen en werden zodoende in den maalstroom meegezogen. Na afloop van den veldtocht bezat Engeland nog slechts 50 achtergehouden tanks van verschillende typen. Het ergste was wellicht, dat de tegenstander thans alle gelegenheid had de buitgemaakte Britsche tanks, w.o. de Mathilda Mark II, die zwaarder gepantserd was dan de Duitsche vechtwagens en een beter pantsersdoorboorende vuurmond bezat, te bestudeeren.

De Duitsche legers beheerschten thans West-Europa, de zee en de Britsche vloot versperden den weg naar Engeland en de Duitsche legerleiding bereidde zich voor op een nieuwen veldtocht in het Oosten.

Tijdens den veldtocht in Frankrijk was de ervaring opgedaan, dat een divisie met 400 vechtwagens een te groote strategische eenheid vormde en dat één regiment infanterie een te geringen infanteriesteun vormde voor de ver voor de

infanteriedivisiën uitijlende vechtwagens. Voorts had de behoefte aan zwaardere artillerie dan de 10 hw zich doen gevoelen. De *Duitsche gepantserde divisie* werd derhalve gereorganiseerd (type 1940)¹⁾ en kreeg de volgende samenstelling:

Staf met Verbindingsafdeeling ;
Pantserregiment van 2 afdeelingen (totaal ongeveer 200 vechtwagens) ;
Gemotoriseerde infanteriebrigade (pantsergrenadierbrigade) van 2 regimenten, elk à 2 bataljons en een compagnie infanterie geschut, benevens een bataljon motorrijders ;
Afdeeling pantserafweergeschut (pantserjagers) ;
Verkenningsafdeeling (pantserwagens) ;
Regiment artillerie van 2 afdeelingen à 3 batterijen 10 hw en 1 afdeeling à 3 batterijen 15 hw ;
Pionierbataljon¹⁾ à 3 compagnieën ;
Verkenningsvliegtuigafdeeling ;
Afdeeling luchtdoelgeschut ;
Divisietrein.

Deze samenstelling behield de pantserdivisie in hoofdzaak tot het einde van den oorlog, slechts werd de sterkte der pantsercompagnieën bij het zwaarder worden der typen verminderd van 18-24 op 15 (Panther) en 10 (Tiger).

Vertrouwende op deze pantserformaties en op het luchtwapen begon Hitler 22 Juni 1941 den oorlog met Sowjet-Rusland. Het verloop bracht aanvankelijk een herhaling van de beide vorige veldtochten. Weliswaar trachtte het op vele plaatsen doorbroken Russische front zich achter de Duitse pantsertroepen weer te sluiten en gingen de Russische pantserreserves tot den tegenaanval over, doch deze tegenaanvallen liepen te pletter tegen de Duitse overmacht en de taaiheid der Russische infanterie verhoogde aanvankelijk slechts de aantallen krijgsgevangenen.

Diep drongen de Duitse legers Rusland binnen, zij bereikten Leningrad, naderden Moskou, vermeesterden Kiev, Kharkov, de korenschuren der Oekraïne en het ijzerrijke Donetz bekken. Eerst in den vreeselijken winter van 1941/42 kwam het front tot staan. Naast de lengte der Duitse verbindingslijnen en den invloed van het klimaat deed zich daarbij nog een andere factor gevoelen. *Het afweer vermogen tegen gepantserde strijdkrachten nam gestadig toe.* Het massaal ter beschikking komen van snel te leggen landmijnen en de vorming van regimenten en brigades anti-tank artillerie, bewapend met een pantserafweervuurmond van 7,6 op gepantserde motoraffuit, stelden de Russische legerleiding in staat in korten tijd afweerfronten van geweldige kracht op te bouwen. Een regiment pantserafweergeschut was in staat een pantserafweerfront van 2-3 km breedte te vormen. In korten tijd konden verscheidende van dergelijke regimenten op een bedreigd frontgedeelte worden geconcentreerd, waarbij hun ontwikkeling op haar beurt weder werd gedekt door massieve vuurconcentraties der divisie- en korpsartillerie. Nu de „Blitzkrieg” tot een einde kwam wreekte het zich, dat de Duitse legerleiding de artillerie ten bate van het pantserwapen naar het tweede plan had gedrongen.

De laatste groote victorie van het Duitse pantserwapen was de doorbraak van het Pantserleger von Kleist tusschen Donetz en Don in Juni 1942. Hierna keerde de kans. Bij de worsteling, die begon met het Russische tegenoffensief

¹⁾ Vergelijk de pantserdivisie type 1939 in *De Militaire Spectator* blz. 39. Abusievelijk is het pionierbataljon hier weggelaten.

van 19 November 1942, dat Stalingrad redde, en eindigde met het binnenrukken der Russische troepen in Berlijn, bleek, dat het absolute overwicht van den gepantserden aanval verloren was gegaan, doordat beide partijen over tank- en anti-tankformaties beschikten, doch dat anderzijds een strijd zonder pantsers niet mogelijk meer was.

Het cavaleristisch gebruik van de vechtwagens raakte op den achtergrond doordat een charge zonder een voorafgaande vuurvoorbereiding en zonder het vooraf maken van bressen in de mijnvelden schromelijke verliezen veroorzaakte.

Dit leidde tot een steeds sterker wordende artilleristischen vuursteun en tot de noodzaak de vechtwagens nauw te doen samenwerken met en dikwijls te doen voorafgaan door infanterie en pioniers. *De ontwikkelingsgang, die geleid had tot de emancipatie van het pantserwapen, draaide een slag terug en bracht de nauwe samenwerking der wapens — m.a.w. de Fransche methode van pantsergebruik — weder op den voorgrond*, zij het dan ook op een wijze, die, vooral door het gebruik van de radiotelefonie tot in de kleinste eenheden, een eertijds ongekende soepelheid had gekregen.

Voor wat betreft den artilleristischen vuursteun bleef het Duitsche leger steeds bij het Russische ten achter. Vuurconcentraties van 200 vuurmonden op één km frontbreedte waren aan Russische zijde geen zeldzaamheid. Bij het voortschrijden van den aanval deed zich de oude moeilijkheid weer gevoelen, dat de artilleristische vuursteun, hoe krachtig ook in den beginne, ging verzwakken, zoodra de artillerie genooddaakt was van stelling te veranderen. Beide partijen ontwikkelden daarom vechtwagens, die beschouwd kunnen worden als gepantserde *begeleidende artillerie*, het z.g. *stormgeschut*, d.w.z. vechtwagens, waarbij de artilleristische vuurkracht op den voorgrond stond. Zij volgden en steunden de infanterie bij haar aanval en volbrachten zoo de klassieke taak der begeleidende artillerie, doch deden hetzelfde t.a.v. de eigenlijke vechtwagens, zoodra deze de leiding bij den aanval namen. Voorts konden zij dienst doen als pantserafweergeschut en waren als zoodanig in staat de zwaarste vechtwagens te vernielen. Aan Russische zijde waren zij bewapend met vuurmonden van 8,5 en 12 cm (gewicht 30 ton) en zelfs van 15,2 en 20,3 cm (gewicht 50 ton). Het Duitsche stormgeschut voerde geschut van 7,5 cm (gewicht 22-24 ton).

De erkenning, dat de aanval veelal moest worden gevoerd, althans ingeleid als een infanterie-aanval en de noodzaak terug te vallen op de beweeglijke verdediging, leidde aan Duitsche zijde tot de vorming van z.g. *Pantsergrenadiërdivisiën*. Deze waren samengesteld als een pantserdivisie, doch met in plaats van het pantserregiment een afdeling stormgeschut (bij gebreke hiervan somtijds een afdeling vechtwagens) en met twee infanterieregimenten van drie in plaats van twee bataljons. Aan Russische zijde, waar men, zooals vermeld, den oorlog was ingegaan met zelfstandige pantsereenheden, die aanmerkelijk zwakker waren dan de Duitsche, ging men er sedert Maart 1942 toe over *pantserkorpsen*¹⁾ te vormen, die niet alleen in pantserkracht niet voor de Duitsche pantserdivisiën onderdeden, doch een aanmerkelijk sterkere vuurkracht bezaten.

Zij waren samengesteld uit :

3 gepantserde brigades, elk van 3 bataljons à 2 compagnieën (of 2 bataljons à 3 compagnieën) en 1 mitr. pistool bataljon, met totaal 198 vechtwagens ;

¹⁾ De naam Korps werd hier aan Russische zijde gebruikt voor een groote eenheid overeenkomende met een Duitsche Divisie.

- 1 Gemotoriseerde infanterie-brigade ;
- 1 of 2 regimenten stormgeschut ;
- 1 of 2 regimenten pantserafweergeschut ;
- 1 regiment luchtdoelartillerie ;
- 1 regiment granaatwerpers ;
- 1 Verkenningafdeeling (pantserwagens) ;
- 1 bataljon motorrijders ;
- Aan- en afvoertroepen.

De personeelsterkte bedroeg ruim 10.000 man.

Naar behoefte werd het korps versterkt dan wel gesteund door legerartillerie (houwitser) en door gevechtsvliegtuigen. Artilleriewaarnemers leidden het artillerievuur radio-telefonisch uit vechtwagens in de voorste lijn.

De reeds beschreven ontwikkelingsgang voerde ook aan Russische zijde — naast versterking van den artilleriesteun — tot verhooging van het infanteristisch element. Dit uitte zich sedert November 1942 in de vorming van z.g. *Gemechaniseerde korpsen* — tegenhangers van de Deutsche pantsergrenadiërdivisiën — samengesteld als de gepantserde korpsen, doch met in plaats van 3 pantserbrigades en 1 gemotoriseerde infanteriebrigade, 3 gemotoriseerde infanterie-brigades, met bij elk 1 regiment vechtwagens, en 1 gepantserde brigade. Het totaal aantal vechtwagens bedroeg hier 191 stuks, dus tweemaal zooveel als de aantallen stormgeschut (c.q. vechtwagens) bij de Deutsche pantsergrenadiërdivisiën. De personeelsterkte bedroeg 16.000 man.

Wat betreft de *vechtwagens* zelf gaven de jaren 1942-1945 een ontwikkeling te zien, waarbij de tegenstanders elkaar in vuurkracht en pantsersterkte trachtten te overtroeven. Hierbij wist Duitschland tot het einde toe een leidende positie te bewaren. De „Pantserkampfwagen IV” werd gevolgd door de typen V (*Panther*) en VI (*Tiger*), respectievelijk met gewichten van ruim 43 en 57 ton en lange vuurmonden van 7,5 en 8,8 cm. Deze zware wagens werden afdeelingsgewijze (ruim 45 Panters of ruim 30 Tijgers) ingezet in het raam eener pantserdivisie of toegevoegd aan een infanterie-divisie. In Rusland culmineerde de ontwikkeling in den vechtwagen *Josef Stalin 122* met een gewicht van 55 ton en een vuurmond van 12,2 cm, de tegenspeler van den tijger. De zware vechtwagens werden aldaar samengevat in „*Garde pantser doorbraak regimenten*” van 21 stuks (commandowagen en 4 compagnieën van 5 wagens), die op zwaartepunten van den strijd werden ingezet.

Wenden wij ons thans naar de Westelijk Geallieerden (Italië blijft buiten beschouwing).

Na Duinkerken moest het *Britsche tankwapen* geheel nieuw worden opgebouwd. Men ging daartoe over tot aanmaak van de *Churchill tank*, waarvan het project gereed was. Dit was een z.g. *infanterie-tank*, d.w.z. in de eerste plaats bestemd om de infanterie te steunen bij den aanval op een versterkte linie. Na aanvankelijk de kinderziekten te hebben doorgemaakt van ieder nieuw ontwerp bereikte de *Churchill III* tenslotte een bruikbaar stadium, waarbij het pantser een buitengewone dikte verkreeg en de normale bewapening bestond uit een kanon van 50 of 75 mm. Deze infanterie-tanks werden samengevat in brigades (= regimenten) van drie bataljons, bestemd om aan een infanterie-divisie te worden toegevoegd.

Alvorens zich echter voor de Britsche troepen de noodzaak voordeed om aan te vallen op versterkte stellingen, moesten zij zich voorbereiden op den bewegingsoorlog in de onmetelijke woestijnruimten van Noord-Afrika. Hiertoe waren vechtwagens noodig met groote actieradius, z.g. *kruisers*. Het eerste werkelijk

betrouwbare type, dat hiervan werd geconstrueerd was de *Valentine*, die in den woestijn 3000 mijl aflegde zonder revisie. Later volgden de *Crusader* en tenslotte de *Cromwell*, een middelbare vechtwagen, met een gewicht van 27 ton en een kanon van 7,5 cm, een snelle, wendbare wagen van middelmatige gevechtswaarde. Deze kruisers vormden het hoofdbestanddeel van de Britsche pantserdivisiën.

De *Britsche pantserdivisie* was in hoofdzaak als volgt samengesteld :

Staf met Verbindingsafdeeling ;

Pantserbrigade van 3 afdeelingen (225 vechtwagens) en 1 bataljon motorrijders ;

Gemotoriseerde infanteriebrigade ;

Afdeeling pantserafweergeschut (pantserjagers) ;

Verkenningafdeeling (pantserwagens) ;

Twee regimenten artillerie ;

Pionierbataljon ;

Afdeeling luchtdoelgeschut ;

Divisietrein.

Zooals men ziet, kwam deze samenstelling vrijwel geheel overeen met die der overeenkomstige Duitsche groote eenheid.

Na de landing in Fransch-Noord-Afrika (8 November 1942) verschenen aldaar ook Amerikaansche pantserenheden ten tooneele, in hoofdzaak bewapend met de middelbare *Sherman* tank, samengevat in pantserdivisiën.

De *Amerikaansche pantserdivisie* had een samenstelling, die slechts in details afweek van de Duitsche- en Britsche-. Slechts was het aantal vechtwagens hier opgevoerd tot omstreeks 270. Men kan dan ook wel zeggen, dat zich uit de Duitsche pantserdivisie type 1939 gedurende den oorlog een standaard pantserdivisie heeft ontwikkeld met een kern van 200—270 vechtwagens.

Gedurende den geheelen *Afrikaanschen veldtocht* bleef het overwicht berusten bij de zware Duitsche vechtwagens, en ditzelfde verschijnsel deed zich na *de landing in West-Europa* voor.

Generaal *Marshall* geeft hiervan in zijn bekend rapport de volgende verklaring : „Onze tanks moesten over duizenden mijlen worden verscheept en in amphybie operaties worden geland op vijandelijke kusten. Zij moesten een onnoemelijk aantal rivieren op noodbruggen overschrijden, aangezien wij voor een aanval de permanente bruggen achter het vijandelijk front door luchtaanvallen vernielden. De bruggen, die onze vliegers misten, vernielde de vijand. Daardoor konden onze tanks niet van het zware type zijn. Wij bestemden ons pantserwapen voor het uitbuiten van het succes. Met andere woorden, wij wenschten onze tanks te gebruiken voor stooten ver in het vijandelijke achterland tegen 's vijands verbindingsen. Zulks noopte er echter toe het gevecht tank tegen tank te vermijden”.

In *Tunis* werd een dozijn Duitsche „Tijgers” bij zekere gelegenheid aangevallen door een 15-voudige overmacht van Shermans en eerst gedwongen het veld te ruimen, toen 20 Shermans waren vernield.

In *Normandië* waren de „Tijgers” vermoedelijk ter sterkte van twee afdeelingen, er dicht aan toe het slagveld te domineeren. Omgekeerd werden drie aanvallende Britsche gepantserde divisiën 18 Juli 1944, na een van de zwaarste luchtbombardementen uit de krijgsgeschiedenis, met ernstige verliezen opgehouden door de Duitsche pantserafweerbatterijen, die door de kruiser-tanks niet uit den weg konden worden geruimd. Eerst toen het vijandelijke front eindelijk brak, kregen de kruisers de ruimte en bewezen zij hun waarde. Bij het naderen van de Duitsche grens verstijfde de weerstand opnieuw en wederom werden onder de middel-

bare geallieerde tanks door de zware Duitsche tegenstanders ernstige verliezen aangericht. Vooral in sommige Amerikaansche pantserdivisiën waren de verliezen hoog. Het waren in het bijzonder de met „rackets” bewapende „Typhoons”, die de weegschaal desondanks weer naar Geallieerde zijde deden overslaan.

Eerst tegen het einde van den oorlog verschenen aan Britsche zijde kruisers van zwaarder type (de *Komet*, gewicht 33 ton, vuurmond van 7,7) en aan Amerikaansche zijde werkelijk zware vechtwagens (M-26 *Pershing*) — waarmede de Amerikaansche experts reeds van voor den oorlog experimenteerden — op het gevechtsveld.

Wat betreft het tactisch gebruik zien wij aan Britsch-Amerikaansche zijde het standpunt huldigen:

„Geen infanterie-aanval zonder pantser”.

Evenmin echter een cavaleristische charge van gepantserde eenheden op een vijandelijke stelling, doch een nauwe samenwerking tusschen artillerie (mede voor het leggen van rookmaskeeringen), gevechtsvliegtuigen, infanterie en vechtwagens.

Laatstgenoemden gaan daarbij slechts onder bijzonder gunstige omstandigheden (geen mijnvelden of sterk anti-tank geschut; vervolging van een gedemoraliseerden tegenstander) aan de infanterie vooraf, doch steunen in den regel de infanterie met vuur, haar volgende in afwisseling van vuur en beweging, waarbij zij dus de taak volbrengen, waarvoor de vechtwagen aanvankelijk werd gemaakt, nl. die van *begeleidende artillerie*. Daarnaast echter zien wij aan Britsch-Amerikaansche zijde het operationeel gebruik van gepantserde divisiën een groote rol spelen zoodra een doorbreking van het vijandelijke front daartoe ruimte had verschaft. Een groot voordeel t.a.v. het overeenkomstige Duitsche optreden uit 1939 en '40 was echter, dat ook de infanterie-divisiën verregaand waren gemotoriseerd en derhalve het contact hiermede niet verloren ging. Dit heeft, gepaard gaande aan het Geallieerd luchtoverwicht, aan de operatiën in West-Europa het adembenemende tempo gegeven, dat wij allen ons nog zoo goed herinneren.

In de naaste toekomst zal de vechtwagen ongetwijfeld eenerzijds een onmisbare rol blijven spelen in den strijd der verbonden wapens, waarbij het rythme wordt aangegeven door de infanterie, anderzijds zelf de hoofdrol vervullen in operationele groote eenheden, bestemd voor raids in grooten stijl diep in 's vijands achterland.

Wat het vernieuwde Nederlandsche leger betreft, is het de vraag, of de taak daarvan, in het kader der Verbonden Naties, een operationeel gebruik van gepantserde eenheden zal medebrengen. Wij zijn geneigd deze vraag ontkennend te beantwoorden. Zeker behoeft ons leger echter gepantserde regimenten om onze divisiën in staat te stellen een gevechtstaak, van welken aard ook, te kunnen volbrengen. Deze vechtwagens zullen hun taak echter slechts kunnen volbrengen in nauwe samenwerking met de andere wapens en in een leger, dat, van hoog tot laag, „armour minded” is.

VERZENDING AAN INGEDEELDE OFFICIEREN

De exemplaren voor beroepsofficieren, die zijn ingedeeld en voor reserve-officieren in werkelijken dienst worden vanwege het Ministerie van Oorlog collectief gezonden aan de onderdeelen in binnen- en buitenland en daar gedistribueerd. Aan commandanten van onderdeelen wordt verzocht correspondentie over de benodigde aantallen te richten tot het Ministerie van Oorlog, Militair Kabinet.

ABONNEMENTEN

Niet ingedeelde officieren en anderen kunnen zich abonneren bij Moorman's Periodieke Pers, Bezuïdenhout 9, Den Haag, postrekening 44715 à f 3.— per kwartaal; inningskosten 15 cent, tenzij ten minste 2 weken vóór het nieuwe kwartaal wordt gegireerd.